

Reisverslag Edith en Nelke aan Senanga, 23 mei – 7 juni 2019.
Bezoek aan de projecten van Zambridge Senanga en andere relevante ontmoetingen.

Dinsdag 28 mei, 10.30 uur

Gesprek met Mrs Kabika, Council Chair

Ook aanwezig: Patrick Siyauya als voorzitter van de NGO Zambridge Senanga in Senanga.

Senanga is nog steeds op weg naar de status van *municipality*. Er is tekort aan land om te bouwen en te verbouwen. Ze wil de industrie naar Senanga halen, zoals plantages van cashewnoten. Bijvoorbeeld de grote lege terreinen aan de weg van Kaoma naar Mongu, waar heel veel bomen gekapt zijn voor het inzetten van cashewplanten. De afzetmarkt is van overheidswege verzekerd (dit is een voorwaarde voor

de lokale boeren). Dat willen ze in Senanga ook.

Wat betreft zonne-energie, in Senanga zijn ze 4 jaar geleden gestart met zonnepanelen. Deze worden gestadig aangelegd, ook in de marktgebouwen, zodat er nu licht is.

De Chinezen zijn in Senanga alleen betrokken bij *timber*, niet bij de wegen of de aanleg van zonnepanelen.

De weg tussen Mongu en Senanga is nog niet zo lang geleden opnieuw geasfalteerd, maar helaas zijn er alweer *potholes*. Ook deze weg wordt aangetast door het zware verkeer, zoals de grote trucks die vooral werken bij de *Road Development Agency*.

Vraag van Mrs Kabika aan Zambridge Senanga: kan de doelgroep niet uitgebreid worden naar meer projecten? In ons antwoord hebben we uitleg gegeven over de huidige fase van onze hulp, nl een geleidelijke afbouw en een toenemende zelfbeschikking van de lokale NGO Zambridge Senanga.

Dinsdag 28 mei, 11.30 uur

Gesprek met Mr Malamo (Acting DEO) en Mr Mubiana Muta van de District Education Council. De DEBS (*Board Secretary*) zelf, Mrs Irene Lisimba, is verhinderd.

Mr Mubiana Muta was 2 jaar geleden ook bij ons gesprek aanwezig en Mr Malamo is net een maand in Senanga. Ook Patrick Sayauya is weer aanwezig.

Beide mannen spreken hun waardering uit over het werk van de stichting Zambridge Senanga. We hebben gesproken over het nieuwe onderwijsbeleid van de overheid. De ouders hoeven geen schoolgeld meer te betalen, maar dit betekent in de praktijk dat ze ook geen bijdrage meer leveren aan het materiaal voor bijvoorbeeld een nieuw gebouw, zoals zakjes cement. Daarmee wordt nieuwbouw gestagneerd. De ouders zeggen dat de eigen bijdrage nu verboden is. Volgens Mr Muta is het niet verboden, maar moet elke *community* betrokkenheid worden aangemeld in een brief gestuurd door de *community* zelf (in vergadering bijeen, dus niet alleen van de PTA). Dat wijst op een bureaucratisering die stagnerend werkt op het voltooiën van een klassengebouw zoals bij SODC waar alleen het dak nog ontbreekt. Volgens Mr Malamo kan aan dergelijke gevallen prioriteit gegeven worden.

De mogelijkheid van zonne-energie op scholen is voor beide mannen een nieuwtje. Ze hebben toegezegd om op de twee scholen te gaan kijken naar de praktijk.

Woensdag 29 mei, 10.30 uur

Gesprek met Mrs Kabina, District Administration Officer (District Commission).

Twee jaar geleden hebben we met haar ook een gesprek gevoerd.

Vanuit het bestuur van de lokale NGO Zambridge Senanga zijn Patrick Siyauya en Patrick Kozi aanwezig.

Op onze vraag naar de nieuwste ontwikkelingen in Senanga district komt naar voren dat *Climate Resilience* het sleutelwoord is voor het huidige overheidsbeleid. In het kader daarvan worden overall productie projecten gestimuleerd. Ze noemt de volgende voorbeelden:

- Fish farming
- Gardens
- Water pumps
- Chickens
- Pigs
- Goats
- Cashew planting
- Diversification of maize
- Stimulation of other staple foods such as sorghum

Ze wist niet veel van het gebruik van zonne-energie hierbij. “Op onze scholen is nog haast geen zonne-energie.”

Alle gesprekspartners op de boma hebben we uitgenodigd voor de openingsceremonie van het *staff house* op SODC van donderdag a.s. Uiteindelijk kwamen Mrs Kabika en de DEBS, Mrs Lisimba. Laatstgenoemde heeft de opening verricht en de speech uitgesproken die met hulp van ons lokale bestuur is opgesteld.

Woensdag 29 mei, 14.30 uur.

Bezoek aan Home Based Care, aanwezig 13 vrouwen en 2 mannen, waaronder de nieuwe secretaris Crispin Simasiku, die goed Engels spreekt. Hij notuleert en maakt in de loop van de week een nieuwe lijst van *caregivers*, aantal patiënten en zones die bediend worden.

We worden ontvangen door dansende vrouwen die een koninklijk lied zingen. Daarna zitten we in een kring van stoelen aan de zijkant van het HBC gebouw. Theresa heet ons welkom en Sibeso Mwenyi geeft de volgende informatie (ook op papier uitgereikt):

SENANGA HOME BASED CARE QUARTER ONE 2019 REPORT

BRIEF HISTORY. It was founded in 1996. It operates within the central business district of Senanga. We operate in ten zones as the following: Nalonga, Nalutana, Litambya, Silele, Mafulo, Katuya, Boma, Litawa, Limoneno, Lui Wanyau. It has an average of 2-3 caregivers per zone.

STAFFING: the program has 20 members as 17 females and 3 males.

Core business: the program has three (3) businesses in the community of Senanga central business. These are care, support and prevention.

- **CARE:** this is where some opportunistic infections are treated such as body rashes, headache, pain management, etc
- **SUPPORT:** this is where food supplement is provided tot he chronically ill patients especially the vulnerable ones, on dual treatment, TB and ARVs as these are strong drugs that cannot be taken on an empty stomach.
- **PREVENTION:** an expanded activity as the saying goes, prevention is better than cure.

The following are the carried out activities under prevention:

- Condoms contribution
- Stigma reduction
- HIV counseling and testing
- Drama performances
- Adherence counseling

Note: the current programme has 172 clients against 20 caregivers.

PROPOSED PROJECTS: opening of a youth friendly corner for the schools nearby as Senanga secondary, Namalangu, Silumesii and SODC,

- hence need for tables and chairs
- Need connection to solar power system as we are to experience load shedding from the national powergrid in the near future
- Since it's a community based organisation, we have a community hall for meetings, hence the hall has no furniture like tables and chairs and need rehabilitation as well
- The office that will benefit even Zambridge Senanga local board has no computer, photocopier and a printer as we are trying to move away from hard copy storage of information to soft copy, to cushion and easy reporting.
- Need to have three (3) lockable drawers one for Zambridge and two for Home Based Care
- Since the caregivers were trained in entrepreneurship there is need now to write a proposal to any well wisher hence need for assistance in term of finances.
- There is need for care givers kits to help in pain management as they visit the client in the different zones

WAY FORWARD: caregivers will be very happy if the listed activities will be tackled and put as priorities of the Zambridge-Senanga -Netherlands approval for funding.

Many thanks from Home Based Caregivers to Zambridge-Senanga-Netherlands through the local board.

Sibeso Mwandamena, for the Coordinator Senanga Home Based Care

In het gesprek dat volgt, komen de volgende punten naar voren:

- Het aantal *caregivers* is afgenomen, sommige zijn overleden, andere zijn niet meer actief.
- De belangrijkste ziektes voor *home care* zijn: lepra, tbc en HIV/Aids.
- Praten over preventie is belangrijker geworden. Vooral omdat de medicatieverstrekking onzeker is; de toevoer van medicijnen is gestopt.
- HBC in Senanga is de enige overgebleven HBC in de provincie. Het is een *community based organization* geworden, dus niet meer formeel verbonden met het ziekenhuis. Patrick Siyauya is nog steeds belangrijk als "*linked pin*". Op zo'n manier wordt de doorstroom van patiënten van thuis naar het ziekenhuis en andersom nog steeds gewaarborgd. Sinds de subsidie van Caritas weg is gevallen, is onze steun de enige die over is. Onze bewondering en waardering voor deze vrouwen en hun werk blijft groot.

- Momenteel zijn er geen kits, die noodzakelijk zijn voor *bedriven patients*, er zijn alleen koelboxen zonder inhoud.
- De 10 fietsen zijn nog steeds in gebruik, maar onderhoud is een probleem, sommige zijn kapot, er is een fietsenmaker op de markt.
- De *microloan foundation* is per e-mail benaderd door Nelke. Er zou een dependance zijn in Livingstone en ze heeft voorgesteld dat iemand naar Senanga komt om met de vrouwen te praten. Geen antwoord nog.

Na de bijeenkomst hebben we nog doorgepraat met een paar mensen over het idee van een *youth friendly corner*. Dit is al eerder genoemd in de correspondentie tussen beide besturen. We hebben ook rond het gebouw gelopen om de mogelijkheden te bekijken. Het is een ideale ontmoetingsplek voor jongeren op een kwetsbare leeftijd. De *secondary school* is vlakbij en er zijn verschillende *primary schools* in de buurt. In het kader van preventie is dit belangrijk. Bovendien is er veel ervaringsdeskundigheid door de aanwezigheid van de *caregivers*. Counseling zou in een van de ruimtes kunnen plaatsvinden; een soort jongeren café zou in de *meeting hall* kunnen worden ingebouwd. De *community* moet daar nog steeds wel bijeen kunnen komen voor informatie en inspraak. In het projectvoorstel moet dan ook de schooltuin en de wateraanvoer betrokken worden (met behulp van zonne-energie). De pomp moet elektrisch worden en een voortdurende aanvoer van water leveren met behulp van een grote hooggebouwde tank en leidingen onder de grond. Dit concept is nu mogelijk door de zonne-energie.

Donderdag 30 mei, opening staff house bij SODC, 10.30 uur.

Opnieuw met Patrick Siyauya en Patrick Kozi. Mike Mutti is te druk met voorbereidingen van Maxanaedi op ons bezoek van morgen en het begeleiden van de stenenbakkerij.

Ook weer heel mooi met zang en dans begroet door de leerlingen, ontroerend als altijd. Bos bloemen gekregen. Even gewacht in de kamer van de headmaster op de komst van de gasten uit de boma: Mrs Kabita, Council Chair, en Mrs Irene (Itumbi) Lisimba. De laatste zal de opening verrichten. Als ze aanwezig zijn worden we welkom geheten door de *headteacher* Mrs Bulo. Ook aanwezig zijn: *deputy head* Mrs Kauwana en *head PTA* Mr Kasonika.

Eerst een kleine rondleiding om de zonnepanelen te bewonderen: op het dak van de school, 12 voor en 12 achter. Binnenin de school staan de accu's in een aparte afsluitbare ruimte. Daardoor zijn de stopcontacten afgeschermd voor gebruik door vreemden. Men is erg bang voor vernieling en diefstal.

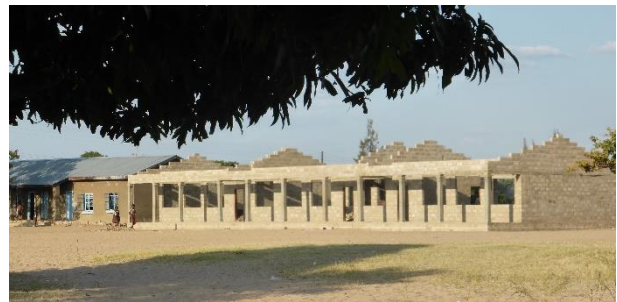
Daarna lopen we langs de toiletten in aanbouw die gesponsord zijn door Zambridge. Ze worden gebouwd naast de oude toiletten. Het geld voor de bouw is in augustus 2018 overgemaakt en er zijn pas 6 van de 10 toiletten klaar. Omdat ze nog niet geverfd zijn zien ze er nog niet uit zoals die van Maxanaedi. De bouwer, in opdracht van de Somalische vrouw Mrs Nasla van Zambeef, over wie later

meer, heeft beloofd ze nu snel af te maken. De bouw is gestagneerd door een sterfgeval in de familie.

Overigens noemt *head teacher* Mrs Bulo later in haar speech een aantal van 12 nieuwe toiletten, toe te voegen aan de 6 oude. Dat zou mooi zijn.

Vervolgens lopen we door naar het *staff house* en passeren daarbij het nieuwe klassengebouw dat helemaal is opgetrokken tot aan het dak. De ouders hebben dit zelf opgebouwd, twee jaar geleden lag hier alleen een hoop stenen. De bouw stagneert nu door het nieuwe overheidsbeleid, dat de ouders vrijstelt van lesgeld, waardoor ze nu ook geen vrijwillige bijdrage meer betalen. Het blijft onduidelijk of ze dat dan zelf niet meer willen of dat de overheid het verbiedt.

Bij het *staff house* is een menigte verzameld van kinderen en volwassenen. Mrs Lisimba spreekt haar speech uit en krijgt de schaar om het lint door te knippen. Bij de deur van het lerarenhuis staan twee scholieren het banier van de Wilde Ganzen omhoog te houden. Dat hebben we uit Nederland meegenomen. Twee anderen houden het lint vast dat doorgeknipt moet worden. Mrs Lisimba knipt het lint door bijgestaan door Nelke (die op het laatste moment ook naar voren is geschoven). Het is een feestelijk moment, waarop iedereen juicht als het lint op de grond valt. Daarna bezichtigen we het huis. Het is groter dan het huis bij Maxanaedi, het heeft namelijk 3 slaapkamers en ook een toilet en douche binnen. Dat laatste is niet het geval bij het Maxanaedi huis waar een toilet buiten is gebouwd. Het *staff house* zal pas worden bewoond als de elektriciteit is aangesloten.

We lopen terug naar de school en bewonderen het werk van de plaatselijke meubelmaker die zichzelf presenteert.

In het schoolgebouw worden we gedirigeerd naar een klaslokaal dat is ingericht voor speeches. De gasten nemen plaats achter een lange tafel. We krijgen drankjes en koekjes. De eerste speeches komen van de coordinator Rose Kalaluka en van de DEBS opnieuw (een langere of kortere versie van die welke buiten is uitgesproken, is ons niet duidelijk).

Daarna houdt de *headteacher* een pleidooi voor financiële hulp voor alle volgende *challenges*.

1. *Inadequate furniture (chairs for teachers, office tables, desks for learners, cupboard for stocking book)*
2. *Inadequate infrastructure, such as staff houses, classrooms, library, computer, home economics and science laboratories, lack of a staff room and offices*
3. *Unfinished structure which is a one by three classroom block that needs completion but lacks the following: roofing sheets, door and window frames, planks and wooden doors*
4. *The school depends only on one hand pump which is not enough to support the school growing population*
5. *The school has no kitchen and a dining hall*
6. *The school has no wall fence as this can prevent infrastructure from being vandalized*
7. *The school has inadequate sports equipment and kits like jerseys football boots, volleyball kit, footballs, chess boards, discus, javelin sticks, short put, high jump*
8. *The school needs rehabilitation*

Edith heeft nog een dankwoord uitgesproken en daarna was het tijd te vertrekken.

Somalische landbouw

Na het bezoek aan SODC neemt Rose Kalaluka ons mee naar de Somalische vrouw Mrs Nasla, om te laten zien hoe zij langs de nieuwe weg naar de veerpont een landbouwbedrijf begonnen is met zonnepanelen en een elektrische waterpomp, een wateropslagtank en waterleidingen die ondergronds naar en door de velden lopen. De zonnepanelen werken al 5 jaar, er is altijd water, nooit een *breakdown* geweest, de koeien hebben altijd water, het volgend seizoen gaat ze mais planten voor de koeien. Bewatering is altijd mogelijk, de 5 lange ondergrondse leidingen zorgen voor besproeiing van de gewassen en geven drinkwater voor de koeien en de mensen in de buurt. Een geweldige stap voor de toekomst van Senanga. Mrs Nasla heeft dus ook een groentetuin bij haar huis, een vleesfabriek/slachterij/abattoir en een schapen- en geitenfokkerij. Ze handelt in gedroogde huiden. Ze is dezelfde persoon die de toilettenbouw van SODC onder haar hoede heeft genomen en nu beloofd heeft ze af te maken.

Vrijdag 31 mei, bezoek aan Maxanaedi Community School, vanaf 10 uur

Mike Mutti komt ons halen, Patrick Siyauya is er weer bij en rijdt de auto.

TIME	ACTIVITY
10:00 HRS	EXPECTED ARRIVAL TIME OF THE VISITORS.
10:05 HRS	WELCOMING SONG BY THE PUPILS
10:10 HRS	BRIEF TALK WITH THE HEADTEACHER.
10:30 HRS	TOUR OF THE SCHOOL.
10:50 HRS	ENTERTAINMENT BY THE PUPILS
11:20 HRS	SPEECH BY THE HEADTEACHER
11:30 HRS	SPEECH BY THE COORDINATOR
11:40 HRS	SPEECH BY THE VISITORS
11:50 HRS	VOTE OF THANKS
12:00 HRS	LUNCH

END OF PROGRAMME

Ontvangst door alle leerlingen op een rij, die ons zingend verwelkomen, even overweldigend en ontroerend als altijd. In de kamer van de *headteacher*, Mrs Sibetta, worden we door haar welkom geheten en krijgen we het programma op papier. Een van de leraren, Mr Mukundi, die we nog kennen van vorige keren, doet de presentaties en de introducties gedurende het hele programma, op uiterst enthousiaste wijze.

Eerst doen we een rondleiding over het hele schoolterrein.

- Het *staff house* wordt goed bewoond. Er is een tuin met een hek omheen. De huuropbrengst draagt bij aan de inkomsten van de school.

- Achter de school liggen *twee stapels stenen*, en twee velden met gefabriceerde stenen, met de *moulding* vormen er nog bij; daar was Mike deze week mee bezig geweest met vrijwilligers. De stenen zijn bedoeld voor een nieuw klasgebouw en een tweede *staff house*. De *community* is veel actiever betrokken bij de ontwikkeling van de school dan een paar jaar geleden.
- De *toiletten* die er twee jaar geleden zijn neergezet, zijn nog in goede staat, alleen de handwasinstallatie is gestolen. De kinderen wassen hun handen nu bij de pomp.
- Ook op deze school zijn er 12 *zonnepanelen* aan de voorkant op het dak geplaatst en 12 aan de achterkant. De 16 accu's staan in het kantoor van de *headmaster*. Ook hier is alles angstvallig afgesloten tegen diefstal. De stopcontacten bevinden zich in een klaslokaal waar nu geen les meer wordt gegeven. Het wordt het computerlokaal genoemd, alleen zijn er geen computers. Het lokaal

wordt ook gebruikt als een soort *staff room* voor bijeenkomsten van en voorbereiding door de leraren. Het opladen van mobiele telefoons gebeurt overigens aan kleine zonnepaneeltjes die blijkbaar volop te koop zijn.

Ook op Maxanaedi is een *schooltuin* aangelegd, vlak bij de waterpomp.

Na de rondgang volgt de gebruikelijke geweldige voorstelling van de leerlingen op de vertrouwde plek onder de boom, vlak bij de weg. De leerlingen voeren verschillende presentaties uit, steeds opnieuw uitgelegd door Mr Mukundi. Eerst een zang-en-dans groep, toen het optreden van het schoolkoor, daarna traditionele zang en dans met duidelijk oogmerk om geld op te halen en tegelijkertijd iedereen aan te moedigen mee te doen. Wat wij dan ook doen, tot ieders hilariteit. Tenslotte wordt een dansact opgevoerd waarmee de *siyemboka* (*coming of age ceremony*) symbolisch wordt weergegeven door 4 meisjes verstopt onder een *chitenge*; dat is nieuw voor ons. Daarna terug naar de school, waar in het staflokaal de bekende opstelling plaats vindt van een grote tafel met de gasten en speeches tegenover de rest van de staf en de PTA mensen. Het eten staat al klaar, afgedekt op de tafels langs het raam. Negen leden van de PTA (*Parents Teacher Association*) zijn ook aanwezig, inclusief Steven Nasilibane, de zoon van oprichter Anna Nasilibane. Speeches worden aangekondigd door Mr Mukundi en gegeven door beurtelings de *headteacher* Mrs Sibetta, die het jaarverslag van 2018 presenteert, de coördinator Mike Mutti die een tamelijk geëmotioneerde toespraak houdt, Edith die een dankwoord uitspreekt en tenslotte neemt Patrick Siyauya het woord namens de lokale ngo Zambridge Senanga, hoewel hij niet op het programma stond. De kleinzoon van Anna, Mr Mundia Nasilibane, een gepensioneerd schooldirecteur, vraagt een moment stilte voor *founder* Anna Nasilibane.

Uit het jaarverslag 2018 door Mrs J.M.A. Sibetta

Outstanding requirements

1. *Shortage of class room space; the school is now short of 5 class rooms instead of 4*
2. *Shortage of staff accommodation; there is only one staff house in the school*
3. *Absence of a laboratory; the school does not have a single science laboratory*
4. *Lack of computers; although the computer room is ready, the school has not received any computers*
5. *None availability of a library; the absence of a library hampers the promotion of a quality reading culture in the school and, as a result, improved reading performance*
6. *Absence of a wall fence; now that the school is anticipating the receipt of computers, and is also on the verge of setting up a vegetable garden just adjacent to the main road, a perimeter wall to demarcate the school land would deter intruders and trespassers, thereby ensuring the security of the school property, in addition, a wall would confine the pupils within the school, protecting them from the road*

7. *Insufficient school land: the school does not have sufficient land for prospective development and for regular replacement of VIP latrines when older ones are filled up*
8. *Insufficient water supply: with more and more pupils entering the school every year, depending on a single hand pump for water supply is becoming an increased challenge as it claims much more of the pupils' time queuing up longer at break time or after using sanitary facilities. Additionally, a hand pump is unfavourable for planting of trees and other plants as the process of drawing water is quiet slow and tedious for the children*

Way forward:

1. *The school needs a 1x2 CRB and a 1x3 CRB and a science laboratory*
2. *The community should step up their pace in raising money for the staff house*
3. *We are appealing for the hastening the donation of the computers so that the school may not continue lagging behind in computer studies*
4. *Now that the school has solar, the school needs to source for resources to procure a submersible pump to have running water in the school. Running water would allow for construction of ablutionary services such as waterborne toilets to mitigate constant search for fresh land to construct new VIP latrines when the older ones get filled up*
5. *There is a need for a perimeter wall to demarcate the school perimeter to secure the school property from vandalism, and to shelter the pupils from the risk straying on to the road*

Daarna gaan we en masse naar buiten om handen te wassen, waarbij door de staf en de leerlingen veel foto's worden gemaakt, en vervolgens weer naar binnen om te eten van de heerlijke gerechten die stonden te wachten.

Aan het eind krijgen Edith en ik twee pakjes mee die we pas op Safaris uitpakken, waarin zich twee hele grote jurken bevinden, kwa kleur voor ons heel goed uitgekozen, maar kwa maat wel iets minder.

Maandag 3 juni, 14.30, bespreking met de board, evaluatie van ons bezoek

Aanwezig zijn: Rose Kalaluka, Ron Liswaniso (notuleert), Mike Mutti, Mwenyi Sibeso, Patrick Siyauya en Patrick Kozi. Theresa schuift later aan.

De vergadering verloopt in goede orde, veel punten besproken, ook kleine details, alles in vriendelijke en transparante sfeer.

De agenda is als volgt:

1. Algemeen
2. *Education Policy* (betreft beide scholen)
3. SODC
4. HBC
5. Maxanaedi
6. W.v.t.t.k./rondvraag

Ad 1. Algemeen

We spreken over de samenstelling van de *local board*. Een paar mensen zijn vertrokken, van wie 2 naar Mongu. Voor vervanging wordt gezorgd. De bedoeling is dat er evenveel vrouwen als mannen in het bestuur komen. In december - als de *annual general meeting* wordt gehouden - wordt bepaald wie secretaris is van het bestuur en wie de coördinator wordt van de ngo. Daarmee worden de officiële regels van een ngo gevolgd.

Nelke stelt het *Memorandum of Understanding* aan de orde dat in 2008 is opgesteld tussen de beide besturen van Zambridge Senanga en dat ook op de website staat. Dat moet worden aangepast aan de nieuwe situatie, de oprichting van de ngo Zambridge Senanga in Senanga. Zo moet bv het woord NGO het woord lokaal bestuur vervangen. Afgesproken wordt dat er een voorstel komt vanuit het Nederlandse bestuur, dat in Senanga besproken wordt.

Edith vraagt naar de huidige status van de landregistratie van zowel SODC als Maxanaedi. De registratie door de *induna* is geregeld, maar de officiële *entitlement* door de overheid moet nog gebeuren. Ze verwachten daarbij geen problemen.

Ad 2. Education Policy

Er is van overheidswege een nieuw onderwijsbeleid ingesteld, gebaseerd op het programma *Educating our Future* dat in 1996 al geformuleerd is. De belangrijkste verandering is dat onderwijs voor iedereen toegankelijk is dwz dat er niet langer *school fees* hoeven worden betaald. Tegelijkertijd wordt gestimuleerd dat de *community* meer betrokken wordt bij de scholen, waarmee de PTA ook wordt versterkt. Tijdens ons bezoek is dat punt al een paar keer aan de orde gesteld. De stapel *bricks* is een resultaat van het oude overheidsbeleid volgens Mike; het is een uitdaging om de *community* erbij te blijven betrekken. Volgens Ron is dat nog steeds mogelijk; in de praktijk komen de ouders/familieleden als we ze nodig hebben. De tweede verandering is dat elke school zijn eigen productie eenheid moet hebben, wat meestal neerkomt op een schooltuin. De school zal zijn eigen inkomsten moeten verwerven. Het gevolg hiervan is dat de overheid niet langer bijdraagt aan de infrastructuur van de scholen. Zo heeft Boma's *education office* al 9 maanden lang geen bijdrage gekregen. Door de stakingen zijn de uitbetalingen vertraagd; soms krijgt men drie maanden geen salaris. Er is nog steeds te weinig school materiaal.

Behalve het onderwijs is ook de gezondheidszorg onderhevig aan slecht management van de overheid.

Op onze vraag naar het gebruik van zonne-energie op andere scholen wordt gereageerd dat vooralsnog de normale elektriciteitstoevoer blijft bestaan. Dus ook op Maxanaedi en SODC blijven beide vormen van elektriciteit bestaan. Hoe is zonne-energie dan te gebruiken voor extra inkomsten? Hiermee wordt de mogelijkheid gecreëerd van avondonderwijs voor leerlingen die daarvoor kunnen betalen. Zonnepanelen zijn niet nodig voor het opladen van mobieltjes want dat kan overal. Op de markt zijn nu ook kleine zonnepanelen te koop voor K85 en K160 (€ 5 en € 10).

Edith vraagt of het aantal *double orphans* is afgenomen, tot onze verrassing blijkt het te zijn toegenomen, maar cijfers daarover hebben we niet gezien. Het is wel een groot probleem dat er geen medicijnen meer worden aangeleverd, al 9 maanden niet meer. Daarmee is de HIV een groter probleem geworden, en wordt preventie heel erg belangrijk.

Ad 3. SODC

Wat een prachtige ontroerende ontvangst!

Wat betreft de bouw van de toiletten: de eerste *contractor* is gestopt met de bouw en toen heeft Mrs Nasla het overgenomen. Helaas heeft het een tijd stilgelegen toen de broer van Mrs Nasla stierf, de rouwperiode kostte heel veel tijd. Ze heeft beloofd om eind juni weer door te gaan en dan worden de 4 andere toiletten neergezet.

Het nieuwe lerarenhuis gaat functioneren zodra het water en de elektriciteit zijn aangesloten. Soms kan dit heel lang duren, Patrick Kozi heeft 4 jaar moeten wachten voor zijn huis volledig was verbonden met elektriciteit en water. *Connections are challenges.*

Hoge prioriteit heeft de voltooiing van het klaslokalengebouw waarvan het fundament en de muren door de *community* zijn gebouwd. Alleen het dak moet er nog op. Het budget hiervoor bedraagt K 35000. Dat is iets meer dan € 3000.

Verder wordt verwezen naar de lijst van de *headteacher* in haar speech.

Ad 4. HBC

We werden met koninklijk gezang verwelkomd en we spreken onze bewondering uit voor de inzet van de vrijwilligers, zowel ver weg als dichtbij. Goed dat Crispin Simasiku het werk van Flannon heeft overgenomen. We hebben de zieke Flannon bezocht.

Nogmaals wordt gesteld dat de HBC, nu een *Community Based Organization*, dus niet meer gelieerd aan het ziekenhuis, naar eigen dunk het toegekende projectgeld van Zambridge Senanga kan besteden. Achteraf moet het dan nog wel verantwoord worden. Overigens blijft Patrick Siyauya de belangrijkste verbinding met het ziekenhuis.

De start van HBC wordt nog even gememoreerd: Trina, *Firelight* en Silvia. Het is nu nog de enige bestaande *Home Based Care* van de Western Province.

Prioriteit zou nu moeten worden gegeven aan:

- Kits voor de *caregivers* (zijn in Lusaka te koop)
- Reparatie fietsen
- De ontwikkeling van een *Youth Friendly Corner*.

Ad 5. Maxanaedi

Ook hier hadden we een weer een indrukwekkende ontvangst.

Leuk om kennis te maken met de nieuwe *headteacher*. Het aantal stafleden is afgenomen, vergeleken met een aantal jaar geleden. Terugval van 13 naar 10 getrainde leraren, en maar 2 leraren in opleiding.

Het aantal leerlingen is toegenomen van 685 in 2017 naar 731 in 2018.

De twee stapels stenen (voor een klaslokalengebouw en voor een extra *staff house*) geven aan dat de *community* meer betrokken is dan eerst bij de school. Volgens het jaarverslag wordt de voltooiing van beide bouwprojecten verwacht in 2023. Het aantal klaslokalen is nu teruggebracht van 6 naar 5, omdat een lokaal voor de computers is bestemd.

Goed dat de familie Nasilibane betrokken is middels Steven. Ook was er een kleinzoon van Anna; hij vroeg een minuut stilte voor Anna, dat was indrukwekkend.

De school heeft wel het gevoel dat het nieuwe onderwijsbeleid “*killing*” is.

Verwezen wordt ook hier naar de lijst van *outstanding requirements* in het jaarverslag van 2018, gepresenteerd door de *headteacher*.

Ad 6. Rondvraag

Nelke informeert de vergadering over het nieuwe beleid van de Wilde Ganzen. In het geval van grote donaties zijn nu maatregelen getroffen om misbruik tegen te gaan, zoals het niet in een keer overmaken van al het projectgeld, en de eisen worden verscherpt mbt de rapportage door de lokale betrokkenen zelf. Voor onze relatie met de WG waarbij het vaak om kleinere bedragen gaat en er een gestructureerde samenwerking is tussen de lokale afdeling en de afdeling in Nederland, zal er niet veel veranderen.

Aan het eind van de vergadering krijgen we ieder een prachtig mandje als cadeau.

Na de vergadering die om ongeveer 16 uur is afgelopen, wordt een groepsfoto gemaakt van alle aanwezigen voor het spandoek van de Wilde Ganzen.

Tot slot: algemene impressies vanuit Senanga en de Western Province

- Iedereen klaagt over de droogte en de mislukte oogsten; langs de rivier zijn nu heel veel tuinen, die vanuit de rivier worden geïrrigeerd. Er wordt vooral groente verbouwd. Geen maisvelden gezien, wel verdroogde. Ook is er een prachtig mango park (heel veel mangobomen bij elkaar) ontstaan in de bocht van de rivier.
- Overall worden bomen gekapt; er liggen boomstammen en losse stukken op allerlei plekken en er wordt bovenmate veel houtskool aangeboden langs de weg.
- Cashewnoten lijken de nieuwe *crop* te worden.
- Over de aanwezigheid van vis wordt verschillend gedacht: door de lage stand van het water (dank zij gebrek aan regenwater) zouden er wel of niet meer vissen zijn. De visstand krijgt wel meer aandacht: een van de bestuursleden is betrokken bij een visproject in Sioma, vanuit de gedachte dat het onzin is om verse vis uit China te importeren als er vis te halen is uit de Zambiaanse rivieren. Er is sprake van een visprogramma voor de hele provincie voor de lokale farmers, met geld van de wereldbank, die hiermee de migratie wil stoppen. Ook blijkt er een onderzoek gaande vanuit het WWF naar de aanwezigheid van *crayfish* (rivierkreeft) die funest is voor de lokale vissen en helaas geconstateerd is in Mongu maar gelukkig nog niet in Senanga.
- Het water was erg laag dus de *plains* waren gemakkelijk bereikbaar en bewandelbaar. Op een van onze wandelingen kwamen we een *shop* tegen die gemaakt was van rieten matten, waarin allerlei levensmiddelen verkocht werden, van meelzakken tot pakjes biscuits. Het geluid van muziek vanuit radio's werkend op zonne-panelen kwam ons van verre tegemoet.
- Zonne-energie lijkt meer in gebruik gezien de aanwezigheid op de markt en ook links en rechts vind je overal wel een zonnepaneeltje, maar nog niet in zo grote mate als verwacht. Wel lijkt de *solar bore hole* constructie de gangbare oplossing te worden voor het waterprobleem.
- Ook bijzonder was de aanwezigheid van een mannelijke *midwife* in het Litambya ziekenhuis waar nog een kleine medische staf functioneert van 5 leden, onder wie 3 verpleegkundigen en 1 *midwife*, een man dus.
- We hebben dit keer veel informatie gekregen over de onafhankelijkheidsstrijd van Barotseland. Voors en tegens lopen dwars door families heen en lijken de samenleving te splitsen. Ook de *induna*'s zijn in tweestrijd, de ene is voor en de andere is tegen. Demonstraties worden met geweld neergeslagen; er zijn veel doden gevallen; er is heel veel te vinden op website barotselandpost.com.